

DATE DE ISTORIE LOCALĂ MĂRTURII ALE CONTINUITĂȚII DACO-ROMANE

OLGA TĂRNĂUCEANU

Numerosul grup nordic al tracilor a locuit un vast teritoriu, care în antichitate se întindea, după precizările lui **Strabon**, între Dunărea panonică la apus, Dunăre și chiar pînă în Balcani la sud, iar spre răsărit pînă la Nistru și Coasta de nord-vest a Mării Negre. Acest mare grup etnic alcătuit din mai multe triburi a intrat în istorie prin fapte ce au atras atenția și au favorizat aprecierile, de obicei puțin darnice, ale istoricilor greci și romani. Astfel, **Herodot** i-a considerat pe geto-daci ca fiind „cei mai dreapți și viteji dintre traci”¹. **Dion Crysostomos** a afirmat că geții „au fost totdeauna superiori aproape tuturor barbarilor și aproape egali cu grecii”², iar **Iordanes**, reamintea că neamul tracilor „a avut o neobișnuită strălucire în părțile în care trăia”³.

Contactul cu grecii și legăturile de prietenie cu popoarele vecine au constituit elementul de bază în decursul istoriei traco-geto-dacilor, realizindu-se un proces de înrăurire reciprocă, care a favorizat progresul neîncetat al autohtonilor din spațiul carpato-danubiano-pontic.

Așezările geto-dacilor, lipsite de spectaculosul grecesc sau roman, uimesc totuși prin ingeniozitate, dar mai ales prin modul de adaptare al tehnicii elenistice la specificul plaiurilor geto-dacice, precum și folosirea cu pricepere a materialului existent în fiecare regiune în parte. Din acest punct de vedere se evidențiază, de pildă, ingenioasa tehnică a valurilor de pămînt în regiunile de șes sau procedeul denumit **murus dacicus** folosit în regiunile de munte⁴.

Bogatele lor cunoștințe de medicină și astronomie constituie și astăzi una din cele mai importante surse de noi cercetări pe tărîmul istoriei, filosofiei, al istoriei religiilor și al istoriei științelor. Astfel, **Iordanes** ne relatează că observînd Deceneu „înclinarea lor de a-l asculta în toate și că ei sînt din fire deștepți, i-a instruit în aproape toate ramurile filosofiei... I-a învățat logica, făcîndu-i cu mintea superiori celorlalte popoare... le-a arătat mersul planetelor și toate secretele astronomiei... proprietățile ierburilor și arbuștilor”. Autorul din antichitate nu se sfiște să afirme cu entuziasm „Vezi ce mare plăcere ca niște oameni

prea viteji să se îndeletnicească cu doctrinele filosofice când mai aveau puțin răgaz de războaie⁴⁵.

Deși **Iordanes** exagerează în unele privințe, totuși existența sanctuașelor dacice, precum și știrile referitoare la folosirea în medicina empirică curativă a plantelor medicinale, după cum rezultă din operele lui **Dioscoride** și **Pseudo-Apuleius**⁴⁶, confirmă adevărul asupra bogatelor cunoștințe ale geto-dacilor la vremea respectivă.

Toate acestea au determinat pe istoricul H. Daicoviciu să afirme următoarele referitor la civilizația geto-dacică „Fără a atinge nivelul civilizației grecești, ori a celei romane, ea rămâne una din cele mai înaintate culturi ale lumii barbare, ea reprezintă o sinteză originală, ce își are rădăcinile bine și adinc înfipte în mediul și în creația autohtonă⁴⁷ De asemenea, I.H. Crișan subliniază că „Originalitatea ei nu exclude, ci dimpotrivă, implică acceptarea unor influențe din afară dar preluate, transformate și îmbogățite, topindu-le în creațiile tradiționale și făurind o civilizație profund originală“. De aceea „Cultura dacilor din ultimele două secole ale existenței sale poate fi considerată ca o cultură de tip superior stadiului primitiv rural al triburilor patriarhale având caracterul unei civilizații oppidane cu tendințe vădite de atingere a civilizației agro-orășenești⁴⁸.

Cu toate acestea, istoricii nu pierd din vedere că războaiele crâncene daco-romane, slăbind statul dac, au schimbat mersul ascendent al dezvoltării sale istorice și au dus, în cele din urmă, la cucerire romană, fapt hotărâtor pentru îndelungatul și complexul proces de simbioză din care se va plămădi poporul nostru

Deosebit de concludentă este și constatarea că împăratul Traian s-a preocupat, în anul rămas în regiunile cucerite, să-și consolideze stăpânirea nu numai la nord de Dunăre, dar și mult spre nord-est, forind, alăt **Moesia**, cit și noua sa provincie **Dacia**, de atacurile dacilor liberi și a triburilor barbare, încă destul de numeroase, rămase în afara **limes**-ului roman.

Numărul mare de castre ce însoțesc Teleajenul, precum și organizarea capetelor de pod de la Barboși și Tyras, vădesc preocuparea acestuia pentru teritoriile limitrofe și pledează, totodată, în favoarea ideii că influența exercitată de romani în teritoriile de dincolo de aceste întărituri, nu s-a limitat la o fâșie îngustă de-alungul noli granițe, ci a pătruns în **barbaricum**, creîndu-se o zonă de supraveghere⁹.

Triburile rămase în afara stăpînirii romane sînt cunoscute în istorie, pe baza geografiei lui **Ptolemeu**, scrisă la patru decenii după războaiele daco-romane. Interpretînd datele geografice din antichitate, istoricul N. Gostar a localizat neamurile dacilor liberi după cum urmează în partea de nord a Moldovei pe **costoboci**, în centrul ei **caucoiensi**, iar la sud pe **cotensi**¹⁰. Deși cercetările arheologice din ultima vreme din R.S.S. Moldovenească, au confirmat existența așezărilor libere geto-dacice în zona est-carpatică pînă la Nistru¹¹, totuși nu ne vom referi în continuare decît la descoperirile și datele de istorie locală din regiunea Moldovei de Mijloc și cu precădere din zona vasluiană.

Astfel, numeroasele cercetări arheologice de teren, însoțite uneori și de săpături arheologice sistematice sau de salvare din Podișul Central Moldovenesc, și părțile sale sudice, din județele Iași și Vaslui au dovedit cu prisosință existența pe aceste melcaguri a unei populații autohtone a cărei cultură materială și spirituală își găsește analogii în modul de viață al populației de pe cuprinsul întregii Dacii preromane, confirmându-se odată în plus unitatea culturală a lumii geto-dacice.

Începînd din secolul al II-lea î.e.n. în zonele cercetate se observă progresele remarcabile înregistrate de societatea geto-dacică, concludente fiind sub acest aspect descoperirile de la Băiceni, Belcești, Cercul, Chiperești, Ciurea, Cîrjoara, Cuza Vodă, Găureana, Spinoasa, dar mai ales cele de la Lunca Ciurii¹². Se remarcă progrese atât în domeniul agriculturii, și al creșterii vitelor, cît și al olăritului, ceramica și uneltele găsite dovedind o continuitate de locuire în așezările cercetate pe cale arheologică.

Din acest punct de vedere, observăm că ceramica, deși în parte continua a mai fi lucrată cu mîna, este totuși mai bine arsă, iar ceramica lucrată la roată, de meșteri specializați, din pastă fină, bine frîmîntată și arsă uniform se generalizează. Alături de ceramica roșie se folosește și ceramica cenușie și neagră, ca urmare a unei arderi inoxidante. Formele de vase cele mai des întîlnite sînt urna bitronconică ce continuă forma specifică din prima epocă a fierului; vasul-borcan de diferite mărimi; ceașca dacică, simplă tronconică, cu gura largă și fundul strîmt, avînd una sau două torți, folosită, probabil, adesea și ca opaiț; **dolia**, adică chiupul specific dacic, de culoare roșie sau cenușie. Ornamentele folosite, de regulă, sînt, mai ales, proeminențele și briurile alveolate, precum și benzile de linii ondulate incizate.

Fibulele și imitațiile locale ale tetradrahmelor lui Filip II, descoperite în unele așezări, cît și marele tezaur de 800 de piese de la Vișoara-Bacău, ca și splendidele obiecte de podoabă de argint descoperite recent la Bunești-Averești din zona vasluiană, vădesc atât stratificarea socială din această parte a fostei Dacii, cît și stadiul avansat al forțelor de producție din societatea dacică, reliefindu-se și receptivitatea acestei societăți față de realizările lumii civilizate din antichitate. În felul acesta legăturile dacilor cu lumea greacă și romană sînt confirmate, îndeosebi, prin descoperirea a numeroase fragmente de amfore elenistice în multe așezări dacice din Moldova și dovedesc nu numai o continuitate de locuire ci și relațiile economice permanente cu lumea elenistică și mai tîrziu romană de la sud de Dunăre și de pe litoralul vestic al Mării Negre¹³.

De altfel, după cum se știe, frontierele Imperiului roman nu puteau îngloba la vremea respectivă și regiunile rămase deschise marilor năvăliri din nord și est, care se intensificaseră, iar istoria acestora, înglobînd mai ales teritoriile din partea centrală și nordică a Moldovei, va cunoaște eforturile imperiului de a le menține sub influența sa directă, cîtă vreme în sudul Moldovei exista un puternic cap de pod sub stăpînire romană.

Istoricul N. Gostar, referindu-se la necolonizarea acestor teritorii ale fostei Dacii preromane, a considerat că ea a fost rezultatul atitudinii diferențiate ale triburilor dacice față de războaiele pe care le-au dus cu romanii. În consecință, constată N. Gostar că teritoriile aparținând acestor triburi dacice au fost împărțite în felul următor: teritoriile colonizate ca o consecință directă a cuceririi prin luptă, ceea ce a însemnat o colonizare cu vorbitori de limbă latină, fie italici, fie latinofoni din alte părți ale imperiului; teritorii cucerite încorporate însă la vechea provincie **Moesia Inferior**, aflate sub stăpânire militară, dar probabil necolonizate. N. Gostar, include sudul Moldovei sub supravegherea castrului de la Barboși în categoria unor astfel de teritorii, impuse de sistemul de organizare militară a graniței imperiului în zona respectivă; teritorii unde, deși s-au desfășurat lupte, totuși locuitorii lor s-au supus de bună voie și din această cauză n-au fost încorporate imediat la nici o provincie romană¹⁴.

După cum se știe, Traian n-a cucerit efectiv teritoriile dacice până la granița acestora cu sarmații, deși capetele de pod de la Tyras și Olbia erau înfipte în **barbaricum** în scopul impunerii și menținerii prestigiului autorității statale în zona răsăriteană europeană a imperiului. Este posibil ca în acest context de relații reciproce geto-dacii liberi și sarmații din zona menționată să fi fost primii care s-au recunoscut cliențelari și aliați ai romanilor, în schimbul unor substanțiale subsidii.

Realitatea arheologică face plauzibilă ipoteza de lucru a istoricului N. Gostar, precum că autohtonii se recunoșteau cliențelari ai imperiului, iar tezaurele de denari romani imperiali, confirmă faptul că subsidiile primite de la romani erau foarte mari.

Continuitatea elementului etnic geto-dacic și contactul cu civilizația superioară romană este confirmată pentru regiunea de la sud de Podișul Central Moldovenesc, respectiv în zona actualului județ Vaslui, de descoperirea a numeroase tezaure de denari romani imperiali din secolele I—II e.n., de la Birlad, Coșești, Dănești, Oșești, Puiști, Tanacu, Vaslui și Uricani. Aceste descoperiri ne dovedesc nu numai o intensă circulație monetară romană în afara provinciilor **Moesia Inferior** și **Dacia**, ci și strînsa legătură a populației autohtone din regiunea investigată, cu imperiul roman în primele secole ale mileniului I al erei noastre¹⁵.

La aceste descoperiri trebuie să adăugăm pe acelea care ne arată prezența în 22 de localități din zona vasluiană a monedelor romane datînd din secolele I î.e.n. — III e.n., asociate cu obiecte de proveniență romană ca, amfore, mojar, pahare de sticlă și diverse podoabe, ceea ce confirmă, odată în plus, contactul permanent al autohtonilor cu civilizația romană¹⁶.

Cultura materială și spirituală a populației locale din zona extracarpatică răsăriteană constituie o dovadă evidentă a continuității daco-romane în această parte a țării noastre, deoarece descoperirile arheologice au demonstrat că băștinaii își continuă felul de viață în așezări deschise, cu locuințe semi-îngropate sau de suprafață, cu pari împlețiți din nuiele și lipiți cu lut, cu acoperiș în două ape, cu cuptoare și vetre.

cu inventar casnic din lemn și lut ars, cu unelte și arme de fier, cu numeroase podoabe din metale.

Influența romană asupra populației din aceste așezări este confirmată de descoperirea a numeroase fragmente de ceramică romană, cele mai răspândite fiind resturile de amfore din pastă nisipoasă de culoare alb-gălbuie sau galben-rozie, caracterizate prin gît înalt și zvelt, cu marginea ușor îngroșată la exterior și torți oval-arcuite, provenind îndeosebi din provinciile **Dacia** și **Moesia Inferior**. În bazinul Bahluiului și al Jijiei au fost descoperite amfore romane la Băiceni, Budăi, Ciurea, Costești, Holboca și Iași¹⁷, iar pe meleagurile vasluiene la Bîrlad, Bogdănești, Costești, Delea, Dodești, Murgeni, Poienești, Stoicești, Șuletea, Tanacu, Vaslui și Vetrișoiaia¹⁸. Pe fragmentul de amforă descoperit la Murgeni se află și o inscripție cu litere latine¹⁹.

Dintre obiectele de proveniență romană sau provincială română amintim mojarale de marmură, precum și fibulele de argint de tip balama, ca aceea descoperită la Oboroceni. Resturile de țesătură de în ce însoțesc tezaurul de aici constituie un argument în favoarea influenței romane în mediul autohton daco-carpatic, dacă se ia în considerare faptul că geto-dacii erau mari meșteri în prelucrarea cînepei.

Așa cum am amintit, tezaurele de monede imperiale romane, studiate recent de numismații B. Mitrea și V. Mihăilescu-Bîrlița, reprezintă un argument serios în sprijinul existenței unui contact strîns între băștinași și imperiu. Printre tezaurele descoperite în zona cercetată menționăm în mod deosebit pe cele de denari imperiali de la Costești, Fedeleșeni, Muncelul de Sus, Muntenești, Tansa și Oboroceni, acesta din urmă conținînd 700 de monede²⁰. Astfel, se face dovada că în zona extracarpatică răsăriteană circulația monetară romană era intensă, extinzîndu-se mult spre răsărit în Ucraina de astăzi, după cum o atestă descoperirea în zona Niprului a numeroase tezaure de denari imperiali romani, reprezentînd plata stipendiilor acelor aliați ai romanilor care se aflau în **barbaricum**, deci dincolo de granițele Imperiului roman²¹.

Date fiind aceste argumente, este plauzibil a considera foarte apropiată de realitate constatarea istoricului N. Gostar referitoare la romanizarea populației geto-dacice din partea de est a țării și că acest fenomen a pătruns aici ca un element neimpus de cultură materială și spirituală.

După opinia lui N. Gostar, căile de pătrundere au fost următoarele :

1) transhumanța — străvechiul obicei de a pleca la pășunat pe ambele versante ale munților, folosite de păstori din provincia **Dacia**, cît și din restul fostului teritoriu dacic preroman ;

2) numărul mare de romani luați în captivitate și duși în „**barbaricum**“, despre care pomenesc unele izvoare scrise, ca de pildă, **Dio Cassius**, amintind de 100.000 de captivi. Alți 15.000 în vremea împăratului Commodus. Chiar în **Codex Justinianus** se face o foarte importantă precizare privind situația juridică a romanilor care au stat captivi 20 sau 30 de ani. La fel de importante, din acest punct de vedere, sînt și unele izvoare epigrafice, ca de exemplu, inscripția de pe altarul închinat lui

Jupiter de către G. Valerius Sarapio drept mulțumire că a scăpat din „robia carpilelor”²².

Este cunoscut faptul că în timpul crizei din imperiu, numeroși romani au preferat să trăiască printre barbari, făcându-se dovada, pe calea izvoarelor scrise coroborate cu cele arheologice că în **barbaricum** provincialii romani formau o pătură cultă, meșteșugărească și negustorească a populației, trăind printre localnici²³.

La începutul epocii migrației popoarelor în spațiul răsăritean, izvoarele scrise menționează existența dacilor liberi și a carpilelor. Dealtfel, legătura dintre carpi și daci o face istoricul **Zosimos**, atunci când vorbește despre „**Karpodakai**”²⁴, adică carpi de origine dacică. V. Pârvan a considerat că dacii liberi, incluzând și neamul carpilelor era foarte numeros, locuind în masă compactă pe ambele versante ale Carpaților Meridionali.

Cercetările istorice și arheologice din ultimii ani au permis să se reliefeze importanța dacilor liberi în contact cu lumea romană, dar și cu lumea sarmatică din așa numitul **barbaricum**, în procesul social-economic al populației din zona răsăriteană extracarpatică a Moldovei, devenită clientelară și aflată sub control roman.

Această populație romanizată treptat a avut de suferit în decursul secolelor III—IV e.n. două mari invazii, aceea a goților și apoi a hunilor²⁵.

Rămâne însă valabilă constatarea, deosebit de importantă că elementele de cultură romană și provincial romană s-au răspândit în estul Europei pe un spațiu mult mai mare decât cel locuit efectiv de dacii liberi, de carpodacii amintiți de izvoarele scrise și documentate pe cale arheologică pe teritoriul Moldovei, dovedindu-se și sub acest raport continuitatea daco-romană²⁶.

De asemenea, în procesul romanizării populației autohtone din spațiul est carpatic, un rol foarte important l-a avut teritoriul roman din sudul Moldovei, alături de teritoriul aflat sub supravegherea romană în zona clientelară a dacilor liberi și a sarmaților.

Conviețuirea daco-sarmatică s-a desfășurat pe planul egalității între popoare, deoarece sarmații n-au ajuns niciodată să aibă supremația politică în această regiune.

În consecință la est de Carpați romanizarea, așa cum o dovedesc cercetările efectuate de I. Ioniță, s-a realizat „prin preluarea treptată, de către populația dacică a tuturor elementelor romane, esențiale și specifice, iar în final a însăși limbii latine”²⁷.

Acest proces complex, încheiat „probabil în cursul secolului al VI-lea”²⁸ a creat posibilitatea refacerii unității culturale, materiale și spirituale, a daco-romanilor băștinași, precedând și pregătind „unitatea și romanitatea poporului român”²⁹.

Legăturile populației autohtone romanice de pe acest teritoriu, se mențin în continuare cu lumea romano-bizantină și apoi bizantină, ceea ce este dovedit de descoperirea a numeroase simboluri creștine, cum sînt cruciulițele de piept. Deosebit de elocvent este faptul că s-au des-

coperit și tipare de turnat astfel de simboluri, cum sînt tiparele de os de la Costești, de certă influență bizantină. De asemenea, fibulele găsite la Borzești, ca și tehnica de lucru a unor podoabe de bronz și aramă, confirmă influențele exercitate de lumea romano-bizantină și bizantină³⁰.

Lipsa obiectelor de podoabă din metale rare, poate fi invocată ca argument al existenței unor condiții de viață extrem de vitrege în care trăia populația autohtonă la acea vreme, din această parte a țării noastre. Totuși, aceste condiții, oricît de grele ar fi fost, n-au putut opri circulația mărfurilor, vădind un caracter de permanent contact cu imperiul. Lucrul acesta este dovedit de descoperirea monedelor bizantine de la Justinian I și Justinian II, fie izolate, fie în tezaure. Faptul că aceste monede, în marea lor majoritate sînt de bronz, confirmă ideea folosirii în mod curent a monedei imperiale pentru nevoile economice locale, și nicidecum pentru tezaurizare, fenomen mai des întîlnit în cazul monedelor bizantine de aur.

Ceramica lucrată la roată, fie rapidă, fie încetă, de la caz la caz, cu nisip și microprundișuri în pastă, arsă neuniform, de forma cîinii sau oalei-borcan, continuă să rămînă o ceramică dacică de influență romană, cu toată degradarea temporară a tehnicii de lucru, ca în cazul ceramicii lucrate cu mîna, găsită, e drept, într-un procent foarte scăzut. Alături de această ceramică de uz comun se descoperă și ceramică bizantină de import, predominant fiind tipul de amforă bizantină din pastă fină, de culoare galben-roșietică.

Descoperirile arheologice constituie dovezile materiale care confirmă, în mod incontestabil, că locuitorii de pe teritoriul patriei noastre și-au organizat o viață social-economică și politică proprie, munții și pădurile oferindu-le condiții prielnice atît pentru existență cît și pentru apărare, autohtonii păstrîndu-și ființa, graiul și glia strămoșească, păstrînd un viu și permanent contact cu lumea civilizată bizantină, și — lucru firesc pentru caracteristicile morale intrinseci ale neamului românesc în formare și închegare — coexistînd pașnic cu unele gupuri de neamuri migratoare.

„Numeroase seminții au trecut ca valul, neputîndu-se statornici pe aceste meleaguri“, afirmă tovarășul Nicolae Ceaușescu, iar populația trăitoare pe acest teritoriu, ca de altfel pe întreg teritoriul fostei Dacii preromane, și-a perpetuat elementele de cultură tradiționale dacice în noile forme de civilizație romană, într-o vreme de grea cumpănă pentru ființa neamului, cauzată de migrația spre sud a triburilor slave.

Tipurile de locuințe, uneltele, armele ca și podoabele, vădesc o cultură uniformă de caracter daco-roman pe o arie teritorială apreciabilă, iar diferențele ce se observă, de minimă importanță, se datoresc gradului diferit de romanizare a elementului etnic dacic „singurul capabil de a acumula creator și vehicula bunurile unei civilizații sub influența căreia s-a aflat timp de aproape un mileniu“³¹. Astfel, după cum subliniază istoricul Dan Gh. Teodor, pătrunderea slavilor, începînd cu secolul al VII-lea, a găsit și pe teritoriul de astăzi al Moldovei o populație cu o entitate puternic conturată, care posedînd o civilizație superioară,

rezultată din robusta civilizație dacică, împletită cu rafinată civilizație romană, a fost capabilă să influențeze în mod nemijlocit pe noii migratori. Poate aceasta explică și faptul că pe teritoriul nostru românesc nu s-a găsit nici o așezare slavă arhaică pură.

Civilizația locală superioară este dovedită nu numai prin numeroase așezări deschise și fortificate, ci și prin existența a numeroase ateliere de prelucrare a fierului, variate complexe de olărie, prin practicarea permanentă a agriculturii îmbinată cu creșterea vitelor. Toate acestea, dovedesc statornicia pe teritoriul cercetat a unei populații stabile, bine încheagată, cu o obște sătească²², ca formă predominantă de organizare politică.

N O T E

¹ FHD, I, p. 49.

² FHD, II, p. 413.

Ibidem, p. 421.

H. Daicoviciu, *Dacii*, București, 1976, p. 147.

⁵ FHD, II, p. 417.

⁶ FHD, I, p. 380—385.

⁷ I. H. Crișan, *Burebista și epoca sa*, București, 1975, p. 424.

⁸ H. Daicoviciu, *op. cit.*, p. 317.

⁹ I. Ioniță, *Din istoria și civilizația dacilor liberi*, Iași, 1982, p. 46—51 ; vezi și harta (fig. 2.)

¹⁰ N. Gostar, în *Era Socialistă*, LIX, 1979, nr. 6. 34—37 și 52 ; idem, în *AIIAI*, XVII, 1980, p. 1—9.

¹¹ E. A. Rikman, *Nekotorye voprosy romanizacii naselenija levoberezija Niznego Dujana v pervoj polovine I tysjacetletija n.e.*, în *Slavjano-voloskie svjazi*, Kisinev, 1978, p. 46—64.

¹² N. Zaharia, M. Petrescu-Dimbovița, Em. Zaharia, *Așezări din Moldova. Din paleolitic până în secolul al XVIII-lea*, București, 1970, p. 176—179.

¹³ S. Sanie, în *SCIVA*, 24, 1973, 3, p. 407—434.

¹⁴ N. Gostar, în *Era Socialistă*, p. 35 ; idem, în *AIIAI*, XVII, p. 3.

¹⁵ Ghenuță Coman, *Statornicie, continuitate. Repertoriul arheologic al județului Vaslui*, București, 1980, p. 71, 102, 202, 216, 218, 239, 256 și 274.

¹⁶ *Ibidem*, p. 64, 83, 87, 89, 91, 96, 102, 124, 165, 175, 186, 197, 212, 218, 239, 242 și 256.

¹⁷ Șeiva Sanie, în *SCIV*, 19, 1968, 2, p. 347—349, fig. 2/1—2.

¹⁸ Ghenuță Coman, *op. cit.*, p. 342—343, fig. 132/1—8 și fig. 133/1—8 ; Șeiva Sanie, *op. cit.*, p. 345—347, fig. 1/1—3.

¹⁹ Ghenuță Coman, *op. cit.*, p. 187, fig. 133/10 ; Silviu Sanie, I. T. Dragomir, Șeiva Sanie, în *SCIV*, 26, 1975, 2, p. 264, fig. 212 ; Silviu Sanie, *Civilizația romană la est de Carpați și romanitatea pe teritoriul Moldovei*, Iași, 1982.

²⁰ V. Mihăilescu-Bîrliaba, în *MemAntiq*, II, 1970, p. 320—322.

²¹ *Ibidem*, p. 313 și fig. 3 cu harta răspîndirii monedei romane la est de Carpați până în silvestepa ucraineană.

²² N. Gostar, în *Era Socialistă*, p. 36 ; idem, în *AIIAI*, XVII, p. 6—7.

N. Gostar, în *Era Socialistă*, p. 37 idem, în *AIIAI*, XVII, p. 8—9.

Istoria Românilor. I, București, 1964, p. 647 și nota 1.

I. Ioniță, *op. cit.*, p. 88—113.

Ibidem, p. 119.

²⁷ *Ibidem*, p. 120.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ D. Gh. Teodor, în SCIV, 1970, 1, p. 97—128, fig. 3—5 și fig. 6/1—2 ; idem, *Teritoriul est carpatic în veacurile V—XI*, Iași, 1979, p. 13 și urm. ; idem, *Românitatea carpato-dunăreană și Bizanțul în veacurile V—XI*, Iași, 1981.

³¹ Idem, *op. cit.*, Iași, 1979, p. 33.

³² P. P. Panaitescu, *Obște țărănească în Țara Românească și Moldova*, București, 1964, p. 5 ; V. Spinei, *Moldova în secolele XI—XIV*, București, 1982.

DONNÉES D'HISTOIRE LOCALE PROUVANT LA CONTINUITÉ DACO-ROMAINE

— R é s u m é —

Les sources narratives permettent de constater le niveau de la civilisation dacique en contact avec les civilisations grecque et romaine, représentant dans le monde nommé barbare une synthèse originale fortement ancorée dans la création autochtone.

Les découvertes archéologiques récentes, dans la zone du Plateau Centrale de la Moldavie et particulièrement celles de département de Vaslui, ont permis d'observer les progrès remarquables enregistrés par la société geto-dace à partir de Ier siècle de n.è., bien avant la conquête de la Dacie par les Romains.

Durant la période correspondente des provinces romaines Dacia et Moesia Inferior la continuité de l'élément ethnique geto-dace este confirmée, pour les zones mentionnées, par les découvertes de nombreux trésors de dinaris impériaux romaines des I — II siècles de n.è., ainsi par la découverte dans 22 localités de la zone de Vaslui des monnaies romaines datant I — III siècles de n.è., associées à de nombreux objets de provenance romaine, qui témoignent du contact permanent des autochtones à la civilisation romaine.

Les relations de la population autochtone avec l'Empire à l'époque des migrations des peuples, sont de même attestées par les découvertes archéologiques des derniers temps qui prouve, sans équivoque l'existence d'un société stable, bien formée socio-économique, ayant comme organisation politique la communauté villageoise.

